

Respectability of Academics According to the Opinions of Academics and Students¹

Prof. Dr. Hasan Demirtaş

Inonu University Faculty of Education –Türkiye

ORCID: 0000-0003-4159-8937

hasan.demirtas@inonu.edu.tr

Prof. Dr. Melike Cömert

Inonu University Faculty of Education -Türkiye

ORCID: 0000-0001-5406-6943

melike.comert@inonu.edu.tr

Yaşar Dilber (School Principal)

Gürsu Science and Art Center – Bursa

ORCID:0000-0001-7994-2786

yasardilber80@gmail.com

Abstract

Respect and reputation, which can be defined as being valuable, reliable and respected, are important for both individuals and professions. It is important for a profession to be seen as respected by both those who practice that profession and primarily those affected by the practice of that profession and by the society. This situation both glorifies the value of the profession and increases its respectability. Educational organizations are distinguished from other organizations because their main resource is people and they receive this resource from society as input and give it to society as output. It is thought that the respectability of academicians in education faculties, which undertake the task of training teachers in universities, which are educational organizations, is important in terms of their reflection on the society of the future through the teachers they train in the long term. This research aims to examine the respectability of academicians working in education faculties based on the perceptions of academicians and students. The research was designed as a phenomenological study from qualitative research designs. The phenomenological design allows us to have an in-depth understanding of the phenomena we encounter in daily life and to grasp them better. The study group of the research consists of 37 academicians working at İnönü University Faculty of Education and 63 students studying in different programs at İnönü University Faculty of Education in the spring semester of 2024-2025 academic year, determined by the easily accessible case sampling method. Semi-structured interview forms developed by the researchers were used as data collection tools. The data obtained from the research were analyzed with descriptive and content analysis. The results of the study indicate that most academics do not view academia as a respected profession. One of the most striking findings of the study is that both academics and students emphasized fairness as the top positive personality trait of a respected academic. While the behavior most frequently cited by academics as a negative trait was reflecting political views, students placed greater emphasis on the behavior of dressing carelessly.

Keywords: Education, University, Academic, Academic respectability

**E-International
Journal of
Pedagogogy**

Vol: 6, No: 1, pp. 1-21

Research Article

Received: 16.11.2025

Accepted: 19.03.2026

This article has been **checked for plagiarism** using similarity software during the preview process and before publication.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons

Attribution 4.0

International License

Open Access

e-ijer is an open access
journal in accordance with
the BOAI definition of open
access.

Suggested Citation

Demirtaş, H. & Cömert, M. Dilber, Y. (2026). Respectability of academics according to the opinions of academics and students, *E-International Journal of Pedagogogy (e-ijp)* 6(1), 1-21. <https://www.e-ijp.com/pedandragoji/article/view/159>

¹ The initial data for this article was presented as an oral presentation at the 18th International Congress on Educational Administration, held at Mersin University between May 2-4, 2025

Extended Abstract

Problem: Academic prestige is an important concept shaped by faculty members' professional achievements, contributions, and societal perceptions. Factors such as research productivity, the impact of articles published in journals, and the quality of teaching play a significant role in the formation of academic prestige. An academic's prestige is determined not only by their academic achievements but also by their reputation within the scientific community. Academic prestige is a critical factor in gaining the trust of individuals within the university community, as well as in establishing professional networks and collaborations. Prestige is an important factor that enables academics to make an impact at the national and international levels.

Professions have their own indicators of prestige, and according to [Andersen and Werfhorst \(2010\)](#), the status and prestige indicators attributed to professions vary from society to society. [Erzen and Epçaçan \(2018\)](#) state that among the factors affecting the prestige of professions, personal rights, social opportunities, and economic gain are at the top of the list. However, according to [Czeranowska \(2016\)](#), various factors such as job satisfaction, job security, popularity, professionalism, opportunities for self-actualization, social trust, and a sense of exclusivity also have a significant impact on the prestige of a profession (Cited in [Atmaca, 2020](#)). According to [Hamurcu and Eren \(2019\)](#), the activities undertaken by academics should be activities that increase the individual's academic prestige, increase their recognition, and enable them to find their place in the scientific community.

This research aims to examine the prestige of academics based on the opinions of academics working in the faculty of education and students studying in this faculty. The prestige of academics is an important determinant in terms of their social status and attitudes towards educational processes. The findings obtained in the study will contribute to understanding the place of the profession in the eyes of academics and students. The purpose of the research is to determine the views of academics and students working in the faculty of education regarding the prestige of academics. The prestige of academics was examined based on the views of academics and students in the research, and an attempt was made to determine the factors that increase and decrease the prestige of academics.

Academic integrity is a multidimensional concept shaped not only by scientific achievements but also by ethical values ([Toprakçı & Doğan, 2022](#)), social responsibility, and free thought. Studies conducted at the national and international levels show that this integrity is determined and reinforced by various factors. In this context, protecting academic freedoms, strengthening institutional support, and increasing social contributions will ensure the sustainability of academic prestige.

The positive perception of the prestige of academics working in education faculties, which train the teachers who will build the future of society, is of critical importance for the success of academics and students. In this context, identifying the factors that influence the prestige of academics and determining the attitudes and behaviors that affect prestige will contribute both to the academic field and to the development of the prestige of academics. Increasing the prestige of academics will contribute to the learning process as well as to success in education.

Methodology: This research is a qualitative study designed using a phenomenological approach. The phenomenological approach enables us to gain a deep understanding of the phenomena we encounter in daily life and to better comprehend them. A phenomenological study is a research design, originating from philosophy and psychology, in which the researcher describes individuals' experiences of a phenomenon as defined by the participants ([Creswell, 2021](#)). In this study, the phenomenological design was chosen to reveal the views of academics and students regarding the prestige of academics.

The study group consisted of academics working at the Faculty of Education at Inonu University in Malatya Province during the spring semester of the 2024-2025 academic year and third- and fourth-year students studying in different programs at the Faculty of Education, selected using convenience sampling, criterion sampling, and maximum diversity methods. The reason for selecting third- and fourth-year students is that they have had more communication with the academics teaching their courses during different periods, have made observations, and can therefore form opinions and express views regarding the respectability of their instructors.

The data obtained from the research was analyzed using descriptive and content analysis. The responses provided by the participants were transcribed by the researchers and categorized into themes, sub-themes, categories, and codes. This inductive analysis method reveals the concepts in the research findings and the relationships between these concepts. Accordingly, the data were first coded, themes were identified from the codes, codes and themes were organized together and categories were created, and finally, the findings were defined and interpreted.

Findings: Although more than half of the academics participating in the study (n=20) did not view academia as a prestigious profession, it is one of the interesting findings of the study that the vast majority (n=30) stated that they would choose academia again if they had the chance. One important reason for this may be that academia is a profession that is difficult to enter. On the other hand, the socio-economic conditions in our country and the difficulty of acquiring a new profession after a certain age may have led academics to this assessment.

The academics who participated in the study evaluated the respectability of an academic in a positive sense, most frequently associating it with the personality traits of "being fair and understanding," "being honest," and "being impartial," and with the professional traits of 'scientificity' and "competence in the field." In the negative sense, the most frequently expressed codes in the personality traits category were "reflecting political views" and "unfairness."

Academic prestige is a multidimensional concept shaped not only by scientific achievements but also by ethical values, social responsibility, and free thought. Studies conducted at the national and international levels demonstrate that this prestige is determined and reinforced by various factors (Altbach, 2011; Bastedo & Bowman, 2010; Dee, Henkin & Holman, 2006; Kreber & Mhina, 2005; Maringe, 2006; Petersen, 2009; Sauder & Fine, 2008; Toprakçı & Karataş, 2022). In this context, safeguarding academic freedoms, strengthening institutional support, and increasing societal contributions will ensure the sustainability of academic integrity.

Recommendations: The working conditions, financial resources, and support for academics must be improved immediately. Academic selection and training processes should be improved to ensure that candidates are competent in academic-student relations.

This study was conducted with faculty members and students from the education faculty. Similar studies can be conducted to cover other faculties. The quality of universities is directly related to the quality of academics. Therefore, instead of conducting hollow accreditation processes based on a set of documents, efforts should be made to improve the working conditions of academics and enhance their qualifications.

Akademisyenlerin ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Akademisyenlerin Saygınlığı²

Prof. Dr. Hasan Demirtaş

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Türkiye

ORCID: 0000-0003-4159-8937

hasan.demirtas@inonu.edu.tr

Prof. Dr. Melike Cömert

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Türkiye

ORCID: 0000-0001-5406-6943

melike.comert@inonu.edu.tr

Yaşar Dilber (Okul Müdürü)

Gürsu Bilim ve Sanat Merkezi-Bursa

ORCID:0000-0001-7994-2786

yasardilber80@gmail.com

Özet

Saygı ve itibar görme, değerli, güvenilir ve saygın olma olarak tanımlanabilecek saygınlık hem kişiler hem de meslekler açısından önem arz eder. Bir mesleğin, hem o mesleği icra edenler hem de öncelikle o mesleğin pratiğinden etkilenenler ve toplumca saygın olarak görülmesi o meslek adına önemlidir. Bu durum hem mesleğin değerini yükseltir hem de saygınlığını artırır. Eğitim örgütleri temel kaynağının insan olmasından ve bu kaynağını toplumdan girdi olarak alıp topluma çıktı olarak vermesinden dolayı diğer örgütlerden ayrılmaktadır. Bir eğitim örgütü olan üniversitelerde öğretmen yetiştirme görevini üstlenen eğitim fakültelerindeki akademisyenlerin saygınlıklarının, uzun vadede yetiştirdikleri öğretmenler aracılığıyla geleceğin toplumuna yansımaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, akademisyenlerin ve öğrencilerin algılarına göre eğitim fakültesinde görev yapan akademisyenlerin saygınlıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim çalışması olarak tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, günlük yaşamda karşılaştığımız olgularla ilgili derinlemesine anlayışa sahip olmamızı ve olguları daha iyi kavramamızı sağlar. Araştırmanın çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemiyle belirlenen, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan 37 akademisyen ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı programlarda öğrenim gören 63 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, akademisyenlerin çoğunun akademiye saygın bir meslek olarak görmediği anlaşılmıştır. Araştırmanın en dikkat çeken sonuçlarından birisi hem akademisyenlerin hem de öğrencilerin saygın bir akademisyenin olumlu kişilik özelliklerinin ilk sırasında adaletli-adil olma özelliğini vurgulamalarıdır. Araştırmada olumsuz kişilik özellikleri açısından akademisyenlerce ilk sırada ifade edilen davranışın politik görüşünü yansıtmada olduğu dikkat çekerken, öğrenciler özensiz giyinme davranışına daha çok vurgu yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Üniversite, Akademisyen, Akademisyen saygınlığı

Önerilen Atıf

Demirtaş, H., Cömert, M. ve Dilber Y. (2026). Akademisyenlerin ve öğrencilerin görüşlerine göre akademisyenlerin saygınlığı, *E-Uluslararası Pedandragoji Dergisi (e-upad)*, 6(1), 1-21. <https://www.e-ijpa.com/pedandragoji/article/view/159>

² Bu makalenin ilk verileri 02-04 Mayıs 2025 tarihleri arasında Mersin Üniversitesi'nde düzenlenen 18. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**E-Uluslararası
Pedandragoji
Dergisi**

Cilt: 6, Sayı: 1, ss. 1-21

Araştırma Makalesi

Gönderi: 16.11.2025

Kabul: 19.03.2026

Bu makale, özizleme aşamasında ve yayınlanmadan önce benzerlik yazılımları ile intihal kontrolünden geçirilmiştir

Copyright

Bu çalışma Creative Commons Attribution 4.0

Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır

Açık Erişim:

e-uead BOAI'nin açık erişim tanımına uygun olarak açık erişimli bir dergidir

GİRİŞ

Tarihsel arka planına bakıldığında akademisyen kavramının, Eflatun'un Atina'da kurduğu felsefe okulunun adı olan "Akademia" sözcüğünden türetildiği (Erdem, 2008); daha sonra belli bir kariyere sahip insanlar için kullanıldığı (Gürkan, 2018) görülmektedir. Günümüzde akademisyenlik; öğretim yapma, araştırma, buluş yapma, yönetim gibi alanlarda yetkinlik gerektiren bir uğraş alanı olarak görülmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile akademisyenlerin temel etkinliklerinin öğretme, araştırma, toplum hizmeti ve yönetim olduğu vurgulanmıştır (YÖK, 2007; Öztürk, 2008; Teichler, Arimoto, & Cummings, 2013).

Bugün toplumlarda ve yükseköğretimde oluşan gelişmeler ve eğilimler sonucunda akademinin dolayısıyla akademisyenin öğretimde daha profesyonel, araştırmada daha üretken ve her konuda daha girişimci olması beklenmektedir (Teichler, Arimoto, & Cummings, 2013). Günümüzde akademisyenlerin ortaya koydukları her türlü çalışma, üniversitelerin bugününü ve geleceği belirleyen önemli etkenlerin başında gelmekte (Moore ve Hofman, 1988) ve bu durum başta üniversitelerin önemli işlevlerini yerine getirmesini, üniversitelerin bugününü ve geleceğini belirlemekte ve toplumların gelişimini derinden etkileyebilmektedir.

Akademik saygınlık, akademisyenlerin mesleki başarıları, bilime ve insanlığa olan katkıları ve aynı zamanda toplumsal algılarla şekillenen önemli bir kavramdır. Akademik saygınlığın oluşumunda, araştırma üretkenliği, dergilerde yayınlanan makalelerin etkisi ve öğretimin kalitesi gibi faktörler önemli rol oynamaktadır. Bir akademisyenin saygınlığı, sadece akademik başarılarıyla değil, aynı zamanda bilimsel topluluk içindeki itibarıyla da belirlenir. Akademik saygınlık, üniversite topluluğunda bireylerin güvenini kazanmanın yanı sıra, profesyonel ağlar ve iş birlikleri kurmak için de kritik bir unsurdur. Saygınlık, akademisyenlerin ulusal ve uluslararası düzeyde etki yaratmalarını sağlayan önemli bir faktördür. Akademik saygınlık, bir akademisyenin meslektaşları, öğrenciler ve kamuoyu tarafından nasıl algılandığını ve ne ölçüde takdir edildiğini belirler. Akademik saygınlık, bilimin evrimini ve gelişimini yönlendiren bir araç olmanın ötesinde, bir akademisyenin kariyerinde başarıya ulaşma yolunda önemli bir etkidir. Saygınlık, üniversitelerdeki akademik hiyerarşinin temel yapı taşlarından biri olup, son yıllarda genellikle yayın sayısı ve etki faktörü gibi ölçütlerle değerlendirilmektedir. Akademisyenlerin saygınlıkları hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çok boyutlu bir konu olup, akademik özgürlük, kurumsal yapı, toplumsal algı ve kişisel nitelikler gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bir üniversite öğretim üyesi olan bilim adamının araştırma yapmaktaki güdülerini çok farklıdır. Bilimsel araştırmasını bir bilimsel yayına dönüştürmek, akademik saygınlık kazanmak, akademik kariyerinde ilerlemek vb. güdülerle yapar (Tekeli, 2002).

Mesleklerin kendine özgü saygınlık göstergeleri vardır ve Andersen ve Werfhorst, (2010)'e göre mesleklerle atfedilen statü ve saygınlık göstergeleri toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Erzen ve Epçaçan (2018), mesleklerin saygınlığında etkili olan faktörler arasında özlük hakları, sosyal imkânlar, ekonomik kazancı ilk sıralarda ifade etmektedir. Bununla beraber Czeranowska'a (2016) göre iş tatmini, iş güvenliği, popülerlik, profesyonellik, kendini gerçekleştirme fırsatı, toplumsal güven, seçkinlik hissi gibi farklı faktörlerin de bir mesleğin saygınlığında etkisi oldukça yüksektir (Akt. Atmaca, 2020). Hamurcu ve Eren (2019)'e göre akademisyenlerin ortaya koydukları faaliyetlerin, kişinin akademik saygınlığını arttırıcı faaliyet olması, tanınırlığını arttırması ve bilimsel toplumda kendine yer bulabilecek faaliyetler gerçekleştirilmesi gerekir.

Akademisyenlerin saygınlığını etkileyen birçok değişken söz konusudur. Bunlardan birisi toplumsal değişkenlerdir. Son zamanlarda yapılan çalışmalar, özellikle gelişmekte olan ülkelerde akademisyenlerin saygınlığının ve saygınlığının azaldığını vurgulamaktadır. Ekonomik eşitsizlik ve düşük genel güven, akademik sahtekârlığın artmasıyla ilişkilendirilmektedir (Neville, 2012). Örneğin, Nepal'de akademik dürüstlüğün erozyona uğraması, araştırma katılımının eksikliği ve aşırı siyasallaşma profesörlük sistemini bozmuştur (Dahal, 2022). Benzer şekilde, Ukrayna'da amaç-arac ayrışması akademisyenler arasında kimlik çatışmalarına yol açmıştır (Hladchenko & Westerheijden,

2018). Yükseköğretimin piyasalaştırılması ve özelleştirilmesi, küresel olarak akademisyenlerin çalışma koşullarını olumsuz etkilemiştir (Altbach, 2015). Bununla birlikte, iş saygınlığı akademisyenlerin performansı ve yaşam memnuniyeti için önemini korumaktadır (Urgan ve Ak, 2022). Avustralya'daki ücretli akademisyenler, işyerinde saygınlık ve kapsayıcılık konularında zorluklarla karşılaşmaktadır (Khosa vd., 2023). Akademisyenlerin statülerini ve saygınlıklarını yükseltmek için eğitime ve eğitimciye-akademisyene bakışın değişmesi gerekmektedir. Diğer yandan akademisyenlerin de kendilerini değerlendirmeleri ve toplumsal rol ve sorumluluklarını hatırlamaları ve üstlenmeleri gerekmektedir. Bu anlamda eğitime yatırım yapmak ve ekonomik görünümü iyileştirmek akademik performansı olumlu yönde etkileyebilecektir (Hayat vd., 2022).

Akademisyenlerin saygınlığını etkileyen bir diğer değişken ekonomik değişkenlerdir. Araştırmalar, akademik personelin refahını ve iş doyumunu etkileyen çok sayıda zorlukla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Ağır iş yükü, sınırlı kaynaklar ve yetersiz destek gibi kötü çalışma koşulları stres ve tükenmişliğe katkıda bulunmaktadır (Dlamini ve Dlamini, 2024). Sosyal baltalama ve işyeri zorbalığı, duygusal refahı ve iş performansını olumsuz etkilemektedir. Ancak, güçlü sosyal etkileşimler ve duygusal zeka bu etkileri azaltabilir (Daweti vd., 2024; Dlamini ve Dlamini, 2024). İş saygınlığı akademisyenlerin performansını ve yaşam memnuniyetini etkilerken (Urgan ve Ak, 2022), liderlik tarzı, örgüt kültürü ve karar alma süreçlerine katılım da iş memnuniyetini etkilemektedir (Elsayed, 2022). Ücretli ya da part-time çalışan akademisyenler özellikle işyerinde saygınlık ve kapsayıcılıkla mücadele etmektedir (Khosa vd., 2023). Bu sorunları ele almak için üniversiteler, sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini politika ve süreçlerine dâhil etmelidir (Hammond ve Churchman, 2008). Akademik personelin refahının iyileştirilmemesi hem öğretimin kalitesini hem de akademisyenlerin kişisel sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir (Dlamini ve Dlamini, 2024).

Akademisyenlerin saygınlığını etkileyen bir diğer değişken akademisyenlerin davranışlarıdır. Akademik davranışlar eğitimin bütünlüğünü ve sonuçlarını önemli ölçüde etkiler. Araştırmalar, akademisyenler arasındaki akademik olmayan davranışların öğrencileri, öğrenme kalitesini ve üniversitenin güvenilirliğini olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir (Nadirkhanlou vd., 2012). İşyeri saygınlığı, çalışan bağlılığını ve üretkenlik karşıtı davranışları etkilemektedir (Lucas vd., 2017). Fakültelerdeki akademik sahtekârlık algıları ciddiyete ve ödevler ile sınavlar arasındaki bağlama odaklanmaktadır (Pincus ve Schmelkin, 2003). Yaş, cinsiyet ve akademik program gibi öğrenci demografik özellikleri, akademik sahtekârlığa yönelik tutumları önemli ölçüde etkilemektedir (Nazir & Afza, 2009). Çalışma ortamındaki etik dışı davranışlar, öğrenciler arasındaki akademik usulsüzlükleri etkileyebilmektedir (Anzilago vd., 2023). Akademik sahtekârlığa katkıda bulunan faktörler arasında uygunsuz üniversite yapıları, mali sorunlar ile net olarak bir akademik kimlik eksikliği yer almaktadır (Nadirkhanlou vd., 2012). Akademik dürüstlüğün korunması, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve intihal ve kopya gibi ihlallerin önlenmesi için çok çok önemlidir. Akademik sahtekârlığın ele alınması, özellikle dijital çağda entegre ahlaki eğitim stratejileri gerektirmektedir. Akademisyenlik aynı zamanda bir iştir ve her iş emek ve çaba gerektirdiğinden aynı zamanda saygındır ve olmalıdır. Saygın iş kavramı iş fırsatları, çalışmada özgürlük, üretken ve adil iş, işte adil ve eşit davranış görme, işte güvenlik ve saygınlık olarak altı boyuttur. Bu boyutların her biri önemlidir ancak, son boyut saygınlık karar verme süreçlerinde tam bağımsızlık ve saygılı davranışlarla karşılaşma süreçlerini ifade etmektedir (Anker vd., 2003).

Bu araştırmanın temel amacı, eğitim fakültesinde görev yapan akademisyenlerin ve öğrenim gören öğrencilerin algılarına dayalı olarak akademisyenlerin saygınlıklarını etkileyen akademisyen davranışlarını ve akademisyenlerin saygınlığını etkileyen etmenleri belirlemektir. Araştırmada elde edilen bulgular mesleğin akademisyen ve öğrencilerin gözündeki yerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bir okul olarak üniversite aynı zamanda bir sosyal yapıdır ve içindeki ilişkilerin nasıl şekillendiğini belirleyen bir dizi norm, değer ve inançları ifade eder. Bu norm ve değerler akademisyenlerin saygınlıklarında belirleyici olmaktadır (Tösten ve Tayanç, 2024; Aksu, vd, 2010). Araştırma sonuçlarının, akademisyenlerin saygınlıklarını geliştirmeye yönelik politikaların

oluşturulmasına katkı sağlayacağı ve ilişkilerinin güçlendirilmesine yönelik stratejiler geliştirilmesine ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Akademisyenlerin, akademisyenlik mesleğinin saygınlığına ve tercih edilebilirliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını etkileyen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyenlerin saygınlığını etkileyen değişkenlere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Akademisyen ve öğrencilerin saygın bir akademisyene ilişkin metaforik algılara nedir?

YÖNTEM

Bu araştırma nitel bir çalışmadır ve olgubilim desende tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, günlük yaşamda karşılaştığımız olgularla ilgili derinlemesine anlayışa sahip olmamızı ve olguları daha iyi kavramamızı sağlar. Olgubilim çalışması, araştırmacının katılımcılar tarafından tanımlanmış şekliyle bir fenomenle ilgili bireylerin yaşanan deneyimleri betimlediği, kaynağını felsefe ve psikolojiden alan bir araştırma desendir (Creswell, 2021). Bu çalışmada olgubilim deseni akademisyenlerin saygınlıklarına ilişkin olarak akademisyen ve öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme, ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik yöntemleri kullanılarak 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Malatya İli İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan akademisyenler ve Eğitim Fakültesinde farklı programlarda öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, derslerine giren akademisyenlerle farklı dönemlerde daha fazla iletişim kurabilme, gözlem yapmış olma ve bunun üzerinden hocalarının saygınlıklarına ilişkin fikir yürütebilecek ve görüş ifade edebilecek olmalarıdır. Araştırmanın akademisyen grubuna ait demografik bilgiler aşağıda Tablo1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Akademisyen ve öğrenci çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler

Akademisyen özellikleri	Değişkenler	n	Öğrenci özellikleri	Değişkenler	n
Cinsiyet	Kadın	18	Cinsiyet	Kadın	44
	Erkek	19		Erkek	19
Unvan	Prof. Dr.	13	Bölüm	EBB (RPD)	9
	Doc. Dr.	9		Mat. Ve Fen. Bil. Eđ.	14
	Dr. Öğrt. Ü.	5		Özel Eğitim	4
	Ars. Grv	10		Temel Eğitim	15
				Türkçe ve Sos. Bil. Eđ.	8
Kıdemi (Yıl)	1-5 yıl	9		Yabancı Diller Eğitimi	7
	6-10 yıl	2		Güzel Sanatlar Eğitimi	6
	11-15 yıl	6	Toplam		63
	16-20 yıl	2	Bölüm	Eğitim Bilimleri	16
	21-25 yıl	8		Mat. Ve Fen. Bil. Eđ.	8
	26 yıl ve üzeri	10		Özel Eğitim	1
Bölüm				Temel Eğitim	3
	Eğitim Bilimleri	16		Türkçe ve Sos. Bil. Eđ.	6
	Mat. Ve Fen. Bil. Eđ.	8		Yabancı Diller Eğitimi	2
	Özel Eğitim	1		Güzel Sanatlar Eğitimi	1
	Temel Eğitim	3	Toplam		37
	Türkçe ve Sos. Bil. Eđ.	6	Bölüm	Eğitim Bilimleri	16
	Yabancı Diller Eğitimi	2		Mat. Ve Fen. Bil. Eđ.	8
	Güzel Sanatlar Eğitimi	1		Özel Eğitim	1

Tablo 1’de de görülebildiği üzere akademisyen lerden oluşan çalışma grubunda cinsiyet ve unvan bakımından dengeli bir dağılım söz konusu iken, kıdem bakımından 1-5 ve 26 üzeri yıllık kıdemli katılımcıların sayısı diğerlerine göre fazla ve bölüm bakımından araştırmacıların bölümü olması nedeniyle eğitim bilimleri bölümünden katılımcı sayısı daha fazladır.

Araştırmanın öğrenci grubuna ait demografik bilgiler aşağıda Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1’de de görülebildiği üzere öğrencilerden oluşan çalışma grubunda cinsiyet bakımından kadınların sayısı fazla iken bölüm bakımından dengeli bir dağılım söz konusudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen akademisyenler ve öğrenciler için ayrı ayrı hazırlanmış, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme soruları akademisyenlerin saygınlıklarına ilişkin akademisyen ve öğrencilerin algılarını belirlemeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Akademisyenler ve öğrenciler için ayrı ayrı hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarında, katılımcıların demografik bilgilerini belirlemeye yönelik soruların dışında açık uçlu (Sizce bir akademisyenin saygınlığını etkileyen davranışlar nelerdir? Bir akademisyen nasıl davranırsa saygınlık kazanır? Akademisyenliğin saygınlığını etkileyen etmenler nelerdir? vb) sorular yer almıştır:

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2025-2026 öğretim yılı güz yarıyılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan akademisyenler ile öğrenim gören öğrencilerden yüz yüze görüşmeler yapılarak hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarına görüşlerini yazmalarını sağlayarak toplanmıştır. Görüşme öncesinde her bir katılımcıya çalışma hakkında bilgi verilmiş, çalışmaya katılımın gönüllülük esaslı olduğu ifade edilmiştir. Görüşmeler; akademisyenler ve öğrencilerle görüşme formları yoluyla gerçekleştirilmiştir. Her bir akademisyenin ve öğrencinin akademisyenlerin saygınlıklarına ilişkin algılarını ortaya çıkarmaya yönelik akademisyen ve öğrenci görüşme formlarında yer alan açık uçlu görüşme soruları ile araştırma verileri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmacılar tarafından katılımcıların verdiği yanıtlar deşifre edilerek tema, alt tema, kategori ve kodlar olarak ayrılmıştır. Tümevarımcı bir analiz olan bu yöntemle araştırma bulgularındaki kavramlar ve kavramların birbiri ile ilişkisi açığa çıkarılmaktadır. Bu doğrultuda önce veriler kodlanmış, kodlardan temalar bulunmuş, kod ve temalar birlikte düzenlenmiş ve kategoriler oluşturulmuş, son olarak da bulgular tanımlanıp yorumlanmıştır.

Görüşme verileri analiz öncesinde dijital ortamda analize hazır hale getirilmiş, her bir katılımcıya kod isimler (Akademisyenler için A1, A2...; Öğrenciler için Ö1, Ö2 ...) verilmiş ve cevaplar ilgili soruların altına yerleştirilmiştir. Daha sonra, bu verilere hareketle temalar oluşturulmuştur. Öncelikle, katılımcıların verdikleri yanıtlar hassasiyetle incelenmiş ve her bir yanıt araştırma alt problemlerine uygun olarak gruplandırılmıştır. İfadelerden anlamlı kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar, katılımcıların ifade ettikleri ana fikirleri veya dikkat çekici noktaları temsil etmiştir. Kodların belirlenmesinin ardından, benzer içerikteki kodlar bir araya getirilerek ortak kategori ve temalar altında toplanmıştır (Creswell, 2021). Tematik kodlama sürecinde, benzerlik gösteren yanıtlar bir araya getirilmiş; kodlar arasındaki ilişkiler dikkate alınmıştır. Ardından, araştırma sorularına göre temalar oluşturulmuştur. Öncelikle, katılımcıların verdikleri yanıtlar tekrar tekrar dikkatlice okunmuş ve her bir yanıt araştırmanın alt sorularına uygun olarak gruplandırılmıştır. Her bir ifade veya paragraf için anlamlı bir kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar verilerin üzerine not edilmiştir. Bu kodlar, katılımcıların ifade ettikleri ana fikirleri veya dikkat çekici noktaları temsil etmiştir. Daha sonra, benzer kodlar bir araya getirilerek, ortak temalar altında gruplanmıştır. Bu aşamada, benzerlik gösteren yanıtlar tematik kodlama kullanılarak gruplandırılmıştır. Bu süreçte, her bir kodun diğer kodlarla ilişkisi ve benzerlikleri dikkate alınarak temalar belirlenmiştir. Her bir tema, katılımcıların verdikleri yanıtların genel eğilimlerini ve ortak noktalarını yansıtacak şekilde oluşturulmuştur. Ayrıca, katılımcıların verdikleri cevaplar olumlu ve olumsuz olarak ayrılmıştır.

Çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için toplanan verilerin görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine ve ayrıntılı betimlenmesine dikkat edilmiş, uzman incelemesi ve meslektaş teyidi alınmıştır (Creswell, 2021). Kapsayıcı sorular sorularak elde edilen veriler ile çalışmanın iç geçerliliği (inandırıcılık) arttırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci öncesi çalışma grubunun belirlenmesi, veri toplama araçlarının oluşturulması, veri toplama süreci ve sonrasında yapılan veri analizi ile bulguların yorumlanması süreci ayrıntılı bir şekilde açıklandığından araştırmanın dış geçerliliği (aktarılabirlik) arttırılmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin kodlanmasında tutarlılığa dikkat edildiğinden iç güvenilirlik (tutarlık), elde edilen verilerden ulaşılan sonuç, yorum ve önerilerin son hali araştırmacılar tarafından ham verilerle teyit edildiğinden dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) sağlanmıştır.

BULGULAR

1- Akademisyenlerin, akademisyenlik mesleğinin saygınlığına ve tercih edilebilirliğine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan toplam 37 akademisyenden 17'si "Evet" derken 20'si "Hayır" yanıtını vermiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısından fazlası akademisyenliği saygın bir meslek olarak değerlendirmemektedir. Sorunun ikinci kısmına ise araştırmaya katılan toplam 37 akademisyenden 30'u "Evet" yanıtını verirken 7'si "Hayır" yanıtını vermiştir. Çalışmaya katılan akademisyenlerin büyük çoğunluğu (n=30) seçme şansları olsaydı yeniden akademisyenlik mesleğini seçeceğini ifade etmektedir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısından fazlasının (n=20) akademisyenliği saygın bir meslek olarak görmemelerine rağmen, seçme şansları olsaydı yeniden akademisyenlik mesleğini seçeceğini ifade etmeleri ilginç bir çelişki olarak değerlendirilebilir. Bu durumun önemli nedenlerinden birisi akademisyenliğin güç elde edilen bir meslek olması olabilir. Bu durumun bir başka açıklaması katılımcıların akademisyenlik mesleğini seviyor olmaları olabilir. Diğer yandan, ülkemizin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullarda ve belli bir yaştan sonra yeni bir meslek edinmenin güçlüğü akademisyenleri bu değerlendirmeye yöneltmiş olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilere de ilk olarak "Akademisyen olmak ister miydiniz?" Sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 63 öğrenciden 41'i "Evet" yanıtını verirken 22'si "Hayır" yanıtını vermiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu akademisyen olma isteğini ifade etmiştir.

2- Akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını etkileyen davranışlarına ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin akademisyenlerin saygınlığını etkileyen davranışlarına ilişkin görüşleri Tablo 2 ve 3'te yer almaktadır.

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını olumlu anlamda etkileyen davranışlara ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2'de görüleceği üzere akademisyenlerin saygınlığını olumlu anlamda etkileyen davranışlar "kişilik özellikleri", "mesleki özellikler", "eğitim ve araştırma odaklı olma" ve "insan ilişkileri ve iletişim" kategorileri altında ifade edilmiştir.

Akademisyenlerce kişilik özellikleri kategorisinde en çok ifade edilen davranışların "adil ve anlayışlı olma (f=9)", "dürüst olma (f=6)" ve "tarafsız olma (f=6)" olduğu görülmektedir. Bu konuda katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Güvenli ve adil tutumlar sergilemeli. Adaletsiz tavırlardan kaçınılmalıdır." A7

"Mesleğini icra ederken adil tutum sergilemelidir. Kararlarının kendisi vermeli, birilerinden etkilenmemelidir." A8

"Statü fark etmeksizin insanlara adil davranmalı." A14

"Özgün çalışmalarında ve bilimsel etik kurallara uymada dürüst olmalı." A6

"Yaptığı yayınlarda uluslararası atıf alması, atıfların planlı olmaması." A8

Tablo 2. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyenlerin saygınlığını etkileyen olumlu davranışlara ilişkin görüşleri

Kategoriler	Akademisyen Kodları	f	Öğrenci Kodları	f
Kişilik özellikleri	Adil ve anlayışlı olma	9	Adil olma	29
	Dürüstlük	6	Tutarlı olma	8
	Tarafsızlık (İnancını ve düşüncesini yansıtmama)	6	Eşitlikçi davranış	7
	Kibar olma	5	Güler yüzlü olma	7
	Ahlaklı ve etik sahibi olma	5	Kibar ve nazik	6
	Tutarlılık	5	Samimi – sevecen	6
	Açık fikirli	4	Dürüst	5
	Geniş bir dünya görüşüne sahip olma	3	Hoşgörülü – merhametli	4
	Sorumluluk sahibi olma	3	Demokratik olma	4
	Mütevazı olma	2	Resmi giyinme	4
	Evrensellik	2	Politik görüşünü yansıtmama	3
	Uyumlu olma	2	Etik davranma	3
	Öz yeterlik sahibi olma	2	Mütevazı olma	2
	Dili akıcı kullanma	2	Empati kurabilme	2
	Özgür düşünme	1	Özgüven	2
	Model olma	1	Yüksek özsaygı	2
	Çözüm üretmen	1	Anlayışlı olma	2
	Kişisel özen	1	Egosuz olma	2
	Dedikodu yapmama	1	Objektif olma	2
	Paylaşıcı olma	1	Ayrımcılık yapmama	2
Mesleki özellikler	Empatik olma	1	Otoriter olma	2
			Ciddiyet	1
			Entelektüel olma	1
			Çözüm odaklı olma	1
	Bilimsellik	10	Öğrenciye değer verme	6
	Alanında yetkinlik	9	Etkili ders yapma	6
	Meslek etiğine sahip olma	6	Mesleki yeterlilik	6
	Mesleğe adanmışlık	3	Sınıfı yönetebilme	5
	Mesleki, toplumsal ve kültürel yetkinlik	2	Mesafeyi koruyabilme	4
	Öğrencinin gelişimine katkı	2	Öğrenciyi dinleme	1
	Alana akademik katkı	2	Disiplinli olma	1
	İşbirliğine açıklık	2	Çözüm odaklılık	1
	Yeniliklere açık olma	1	Profesyonellik	1
	Derse hazırlıklı gelme	1	İşini sevmeye	1
	Kurum kültürüne uyum	1		
	Mesleki fedakârlık	1		
	Liyakat	1		
	Tecrübe	1		
	İletişim becerisi	1		
Eğitim ve araştırma odaklı olma	Bilimsel üretkenlik	1		
	Özgün akademik çalışma	1		
İnsan ilişkileri ve iletişim	Öğrenciyi sevmeye, saygı gösterme	1	Etkili iletişim kurma	6
	Meslektaşlarla iyi ilişkiler	1	Öğrenciye saygı	4
	Etkili iletişim	1	Duyarlı olma	1
			Kendini üstün görmeme	1

Araştırmanın öğrenci katılımcılarının da olumlu anlamda kişilik özellikleri kategorisinde en çok ifade edilen kodun “adil olma (f=29)” olduğu görülmektedir. Öğrenciler akademisyenlerin adil olmalarını çok önemli bir özellik olarak değerlendirmektedir. Bu konuda katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Akademisyenler öğrenciler arasında kayırmacılık yapmamalı adil olmalıdır.” Ö3

“Akademisyen tarafsız olmalı ve kuralları olmalıdır.” Ö4

Akademisyenlerce olumlu anlamda mesleki özellikleri kategorisinde en çok ifade edilen kodların “bilimsellik (f=10)” ve “alanında yetkinlik (f=9)” kodlarının olduğu görülmektedir. Bu konuda katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Akademisyenin bilimsel düşünceye sahip olması ve özgün çalışmalar yapması gerekir.” A6

“Akademisyen bilimsel üretkenlik göstermeli ve her zaman günceli takip etmeli.” A7

“Akademisyen alanında yetkin olmalı ve toplumsal sorunlarda duyarlı olmalı” A22

Araştırmanın öğrenci katılımcılarının da olumlu anlamda mesleki özellikleri kategorisinde en çok ifade edilen kodların “öğrenciye değer verme (f=6)” ve “etkili ders yapma (f=6)” olduğu görülmektedir. Bu konuda katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Akademisyen öğrenciye saygı duymalı, anlayışlı olmalı ve öğrenciyi umursamalıdır.” Ö12

“Öğrenciye karşı samimi, anlayışlı ve kibar olmalı. Tıraşım, saçım, giyimimle ve üslubumla ilgilenmemelidir. Sert mizacı olmamalıdır.” Ö13

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını olumsuz anlamda etkileyen davranışlara ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyenlerin saygınlığını etkileyen olumsuz davranışlara ilişkin görüşleri

Kategoriler	Akademisyen Kodları	f	Öğrenci Kodları	f
Kişilik özellikleri	Politik görüşünü yansıtmama	10	Özensiz giyim tarzı	14
	Adaletsizlik	7	Adil-objektif olmama	10
	Kabalık	4	Politik görüşünü yansıtmama	4
	Kibir	4	Ayrımcılık yapma	3
	Ayrımcılık yapma	3	Sert mizaç	3
	Özensiz giyim kuşam	2	Egoist olma	3
	Etik dışı davranma	2	Mütevazı olmama-kibir	2
	Zorbalık	2	Öğrenciyi aşağılama	2
	İdeolojik tutum	2	Tutarsızlık	1
	Tarafsız olamama	1	Devletine, milletine bağlı olmama	1
	Empati yoksunluğu	1	Çokbilmişlik	1
	Unvana çok önem verme	1		
	Sürekli eleştirme	1		
	Akademik hırs	1		
	Objektif olmama	1		
	Disiplinli olmama	1		
	Ticarileşmiş tutum	1		
	Akademik özerklikten yoksunluk	1		
	Öz güven eksikliği	1		
Mesleki özellikler	Bilgi yetersizliği, donanımsızlık	6	Derse geç gelme	2
	İletişim kuramama	4	Dersi isteksiz anlatma	2
	Öğrenciyi saygısız davranma, küçümseme	4	Mesleki yetersizlik	2
	Akademik hırsızlık	1		
	Bilimsellikten uzaklık	1		
	Liyakatsizlik	1		
	Görev bilincinin olmaması	1		
İnsan ilişkileri ve iletişim	Çokbilmişlik	3	Rencide etme, azarlama	5
	Üsttenci bakış	3	Öğrenciyi saygılı olmama	4
	Ahbab çavuş ilişkileri	2	Üsttenci bakış	4
	Mobbing uygulama	2	Öğrenci ile mesafeyi koruyamaması	3
	Çıkar çatışmasına girme	1	İletişim kuramama	3
	Eleştiriye kapalı olma	1	Öğrencileri dinlememe	2
	Dedikodu	1	Önemsememe	2
	Öfke kontrolü yapamama	1	Kişisel çıkar sağlama	1
			Çıvık olma	1
			Örnek olmama	1
			Laf kalabalığı yapma	1

Tablo 3'te görüleceği üzere akademisyenlerin saygınlığını olumsuz anlamda etkileyen davranışlar "kişilik özellikleri", "mesleki özellikler" ve "insan ilişkileri ve iletişim" kategorileri altında ifade edilmiştir.

Akademisyen katılımcılarca olumsuz anlamda kişilik özellikler kategorisinde en çok ifade edilen kodların "politik görüşünü yansıtmama (f=10)" ve "adaletsizlik (f=7)" kodlarının olduğu görülmektedir. Bu konuda akademisyen katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Akademisyenin saygınlığına en çok zarar şey siyasi tutumunu belli etmesidir. Çıkar uğruna iktidara yanaşması, iktidarın savunuculuğunu yapması, bazı siyasi sembollerle kamuoyu önüne çıkması saygınlığına zarar veriyor ve insana bu da üniversite hocası mı dedirtiyor." A1

"Akademisyenin adaletsiz tavırlar sergilemesi titrine zarar verir." A7

"Akademisyenin öğrencilere söz hakkı vermemesi, tepeden bakması ve onları küçümsemesi adilliğine zarar verir." A8

"Öğrencilerle ders dışı konularda sohbet etmesi, ahabap çavuş ilişkisine girmesi, öğrenciyi odasına almaması ve kapıda bekletmesi saygınlığa zarar verir." A9

Araştırmanın öğrenci katılımcılarınca olumsuz anlamda kişisel özellikleri kategorisinde akademisyenlerden farklı olarak en çok ifade edilen kodun "özensiz giyim tarzı (f=14)" olduğu görülmektedir. Öğrenciler ikinci sırada ise akademisyenlere benzer biçimde "adil ve objektif olamama (f=10)" özelliğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu konuda öğrenci katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Giyim tarzı herkes için önemlidir ama eğitimci için daha önemlidir. Akademisyen resmi giyinirse toplumda daha fazla kabul görür." Ö3
 "Akademisyen resmi giyinmeli." Ö6

3- Akademisyen ve öğrencilerin akademisyenlerin saygınlığını etkileyen değişkenlere ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar aşağıda Tablo 4' ve Tablo 5'te yer almaktadır. Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını olumlu anlamda etkileyen değişkenlere ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 4'te yer almaktadır

Tablo 4. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyen saygınlığını etkileyen olumlu değişkenlere ilişkin görüşleri

Kategoriler	Akademisyen Kodları	f	Öğrenci Kodları	f
Kişilik özellikleri	Objektif, sorgulayan, çok yönlü	1	Öğrenci dostu olma, öğrenciye değer ve selam verme,	6
	Özgür ve bireysel düşünmek	1	Yayınları, akademik çalışmaları, bilime katkı	4
	Uzmanlık	1	Mesleki kıdem	3
	Yaş	1	Mesleki tutumu	3
	Kendinden taviz vermemesi	1	Giyim kuşam, dış görünüş	2
	Objektif, sorgulayan, çok yönlü	1	Mizaç	2
	Psikolojik iyi oluş ve çalışkanlık	1	Adaletli olma	2
	Küstürmek yerine motive etmek,	1	Konuşma tarzı	2
	Saygılı ve adil davranma	1	Özenli olma	1
	Mesleğin üyelerine sadakat	1	Öz saygı	1
	Bilimsel dürüstlük	1	Otoriter olma	1
	Ders yapma biçimi	1	Hobileri, yetenekleri	1
	Başarı	1	Tutarlılık	1
	Uluslararası proje yapma	1	Toplumsal bakış açısı	1
			Özgür bir insan olma	1
			Ahlaklı ve etik olma	1
Mesleki özellikler			Saygın kişilik	1
			Öğrenciler arasında ayırım yapmama	1
			Dürüstlük	1
			Manipülasyondan ve intihalden uzak olmak	1
	Liyakat ve yeterlik	3	Mesleki yeterlilik	1
	Akademik yayın ve tanınırlık	2	Teknolojiyi kullanabilme	1
	Bilimsel üretkenlik	1	İyi ders anlatma	1
	Yetkinlik	1	Nesnel değerlendirmeye	1
	Unvan	1	Alanında uzmanlık	1

Tablo 4'de görüleceği üzere akademisyenlerin saygınlığını olumlu anlamda etkileyen değişkenler "Kişilik özellikleri" ve "Mesleki Özellikler" kategorilerinde değerlendirilmiştir. Akademisyen katılımcılara göre akademisyen saygınlığını olumlu anlamda etkileyen değişkenlerden "kişilik özellikleri" kategorisinde "liyakat ve yeterlilik (f=3) kodu öne çıkmıştır.

Araştırmanın öğrenci katılımcıları ise olumlu anlamda kişilik özellikleri kategorisi altında "Öğrenci dostu olma, öğrenciye değer ve selam verme, samimiyet f=6)" ile "yayınları, akademik çalışmaları, bilime katkı (f=4)" kodlarını öne çıkarmışlardır. Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

"Akademisyenlerin öğrenciye karşı konuşmaları ve üslubu saygılı ve dostane olmalıdır." Ö59
 "Saygılı hocalar bana rol model olurlar. Ayrıca alanlarında uzman olmaları da beni etkiler." Ö60

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin, akademisyenlerin saygınlığını olumsuz anlamda etkileyen değişkenlere ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5'te görüleceği üzere akademisyen katılımcılara göre akademisyen saygınlığını olumsuz anlamda etkileyen değişkenlerden "çalışma koşulları" kategorisinde "maddi gelirin yetersizliği (f=13)" kodu öne çıkmıştır. Bu konuda katılımcıların bazı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Akademisyenlerin maddi gelirleri düşük. İktidar akademisyenlere sürekli olumsuz bakmakta ve aşağılamaktadır. Bu durum akademisyenlerin saygınlığını etkilemektedir." A1
 "Akademisyenin kendini geliştirmemesi, günceli ve teknolojiyi takip etmemesi saygınlığını olumsuz anlamda etkiler." A2
 "Akademisyenin kibirli olması, sürekli maaş, ek ders ve teşvik muhabbeti yapması çok rahatsız edici. Başka hocaların dedikodusunu yapması, mobbing yapması, biraz ayıp olacak ama

"kahvehane dayılarının", "gün teyzelerinin" bomboş işleri yaparak bu mesleğin başlıca düşmanları olması çok rahatsız edici."A31

Tablo 5. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyen saygınlığını etkileyen olumsuz değişkenlere ilişkin görüşleri

Kategoriler	Akademisyen Kodları	f	Öğrenci Kodları	f
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	Geldiği yeri hazmetmeme, liyakatten uzak	3	Siyaset yapma	1
	Donanımsızlık	2		
	Kendini gerçekleştirmeye kapalı	1		
	Teknolojiden uzaklık	1		
	Basiretsiz ve bilimden uzak akademisyenler	1		
	Sünepe akademisyenlik	1		
	Unvanı yükselince, siyasi bir çevresi ve	1		
	Yaşam şekli, özgün olamamak	1		
	Tutarsızlık	1		
MESLEKİ ÖZELLİKLER	Bilimsel üretkenliğin azlığı	1	Eğitim sistemine olan inancının azalması	1
	İtibar düşüklüğü	1		
	Toplumla iç içe olmaması, yaptıkları	1		
	Sayıca fazla ama niteliksiz yayın yapmak	1		
ÇALIŞMA KOŞULLARI	Maddi gelirin yetersizliği	13	Maddi durum	1
	Torpil, Kayırmacılık	3		
	Cemiyetçilik, cemaatçilik, Yerel baskılar	3		
	Akademik yükseltmelerde liyakatsizlik, siyasi	3		
	Ülke yönetiminin politikaları, merkezi	2		
	Siyasi kurullar, siyasal etkiler	2		
	Kraldan çok kralcı olmak	1		
	Sürekli değişen akademik ölçütler	1		
	Akademik ihtiyaçlar	1		
	Üniversite sayısının çokluğu	1		
	Baskılar	1		
	Zengin olmak, yüksek makamlarla siyasi ve	1		
	dini bağlantı			

4- Akademisyen ve öğrencilerin saygın bir akademisyene ilişkin metaforik algıları

Araştırmaya katılan akademisyen ve öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar aşağıda Tablo 6'da yer almaktadır.

13

Tablo 6. Akademisyen ve öğrencilerin akademisyene ilişkin metaforları

Akademisyen metaforları	f	Öğrenci metaforları	f	Öğrenci metaforları	f
Saat	1	Zaman	1	Yunan heykeli	1
Mum	2	Pusula	1	Hastane	1
Ağaç	1	Güneş	1	Meyve veren ağaç	1
Çiftçi	1	Ağaç	3	Profesyonel	1
Karpuz	1	Saat	1	Lider	1
Projeksiyon	1	Kırık bir su testisi	1	Ateş	1
Güneş	3	Gül	1	Ayna	1
Lüks ev	1	Kalem	1	Çölde güzel bir ev	1
Bilge	2	Temiz parlak bir kaşık	1	Otorite	1
Karınca	1	Üst düzey son model bir araba	1	Doğa	1
Piyano	1	Deniz	1	Çiçek	1
Can suyu	1	Dört mevsim	1	Rüzgar	1
El feneri	1	Devletine milletine bağlı yunus	1	Eğitilmiş bir çiftçi	1
Işık	1	İşini hakkıyla yapan bir işçi	1	Deniz feneri	1
Baba ve anne	2	Yakın arkadaş	1		
Bahçe	1	Kitap	3		
Çınar ağacı	1	At	1		
Doğa	2	Harita	1		
Aslan	1	Işık kaynağı	4		
Gök kuşağı	1	Mücevher	1		
Kutup ayısı	1	Kılavuz-yol gösteren-rehber	3		
Aile	1	Toprak	1		
Meyve ağacı	1	Zemberek	1		
Böcek	1	Atatürk	1		
Ters lale	1	Çınar	4		
Debisi yüksek su	1	Gemi	1		
Yapay zeka	1	Bitter çikolata	1		
Deniz feneri	1	Kardelen	1		
Çukur ayna	1	Güzel bir tablo	1		
Uyuşturucu	1	Yönetici	1		

Tablo 6'da görüldüğü üzere akademisyenler, akademisyene ilişkin olarak toplam 30 metafor ifade etmiştir. Bu metaforlar içerisinde güneş, mum, bilge, doğa ve baba metaforları öne çıkmaktadır. Akademisyenlerin bu metaforlara ilişkin kimi değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır:

- "Ağaca benzer, çünkü zaman geçtikçe kökleri güçlenir, yeşerir ve çevresine daha çok faydalı olur."
- "Çiftçiye benzer, bir şeyler elde etmek için uzun süre bekler ve her zaman emeğinin karşılığını alamaz."
- "Karpuz benzer, çünkü içlerinde kıymetli hocalarımız olduğu gibi kelek çıkanlar da vardır."
- "Projeksiyona benzer, çünkü bilgiyi geniş kitlelere yansıtarak aydınlatır."
- "Güneşe benzer, çünkü güneşin ışığı her yeri ulaştır akademisyende bilgi ışığını yansıtır."
- "Lüks evlere benzer, çünkü toplum akademisyenlere dışardan baktığında akademik unvanlarının çok önem arz ettiğine, unvanların çok zor kazanıldığına ve ekonomik olarak da yüksek refah seviyesinde yaşadıklarına inanır. Ancak bu durum bir depremde zeminin sağlam olmamasından kaynaklı hasar alan lüks evler gibi görüntüden ibarettir."
- "Bilgeye benzer, çünkü ayırt edici özeliği araştırmacı olması ve bilgileri içselleştirmesidir."
- "Karıncaya benzer, çünkü işini severek koşu koşu yapar, olağanüstü güçler sorumluluklar yüklenir."
- "Çukur aynaya benzer çünkü, gerçek olanı her zaman tersten gösterir. Kendinde olanı yansıtmaz. Ortaya olmayan şeyleri koyar. Kötü şeyler yazmak istiyorum ama akademisyenlik saygısı zedelen sin istemiyorum."
- "Can suyuna benzer, yeni dikilen fidana verilen ilk su büyüyüp başkalarına can olsun diye."
- "El feneri ne benzer, çünkü karanlıkta kalan görmediğimiz şeyleri görmemizi sağlayan şeydir."
- "Işığa benzer, çünkü yolu aydınlatır."
- "Babama ve anneme benzer, her zaman liyakatli olmayı hatırlatır."
- "Verilmiş bir bahçeye benzer, çünkü az da sulasan bir şekilde üretir önemli olan kaliteli üretmesidir."
- "Çınar ağacına benzer, çünkü kökleri sağlamdır, birçok kişiye gölge olur."
- "Doğaya benzer, ahenk ile harmanlayarak çıkan ürünü insanlığın faydasına sunar."
- "Aslana benzer, çünkü güçlü bir aslan pes etmez. Çevresini korur. Diğer hayvanlar onun önünde durur."
- "Kutup ayısına benzer, çünkü tek yaşar, zorlu şartlarda misyonunu gerçekleştirmeye devam eder."
- "Bir aileye benzer, çünkü öz eleştirilere olanak sağlar, öz toplum ve ulus mantığını güder."
- "Dalları aşağıya eğilmiş meyve ağacına benzer, çünkü mütevazıdır."
- "Böceğe benzer, çünkü sabırlı, hedefe ulaşmak için zorlukları göze alan, çalışma alanı diğerleri için önemsiz gibi görünse de onu bitirmek için tüm gücünü sarf edendir."
- "Doğaya benzer, çünkü sürekli değişim ve gelişim içindedir ve dengededir."
- "Ters laleye benzer, çünkü endemik bir bitkidir, hüznü bir etkisi vardır ve kendine hastır."
- "Debisi yüksek suya benzer, çünkü daima ilerlemesi ve gelişmesi gerekir."
- "Yapay zekaya benzer, çünkü her şeye bir cevabım var, yanlış cevaplarla da kandırırım ama yine de cevap veririm der. Akademisyenler duygularıyla çalışmayı beceremezler."
- "Uyuşturucuya benzer, çünkü kullanıcı özeliğine göre sağlık için vazgeçilmezdir. Ancak kötü kişiler için zehirdir."
- "Deniz fenerine benzer, çünkü yol gösterir ve toplumu aydınlatır."

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğrenciler akademisyene ilişkin olarak toplam 44 metafor ifade etmiştir. Bu metaforlar içerisinde çınar, ışık kaynağı, kitap ve ağaç metaforları öne çıkmaktadır. Öğrencilerin bu metaforlara ilişkin kimi değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır:

- "Zamana benzer, çünkü zaman çok değerlidir. Saygın bir akademisyene sahip denk gelenler şanslıdır."
- "Pusulaya benzer, çünkü yol gösterir aydınlatır."
- "Güneşe benzer, sorunları çözüme kavuşturur, ışık kaynağıdır."
- "Kırık bir su testisine benzer, çünkü öğrencilerine bir şey katmalıdır ve giderken kırık testiden çiçekler açtırır."
- "Güle benzer, herkes gülü sever. Akademisyen de bir güldür."
- Temiz parlak bir kaşığa benzer, karnımın doyması ile akademisyen eş değerdir."

"Üst düzey bir son model bir arabaya benzer. Ne kadar özelliği varsa o kadar çevresine katkı sunabilir."

"Denize benzer, çünkü uçsuz bucaksız şartları vardır."

"Devletine ve milletine bağlı yunusa benzer, sadık olur ihanet etmez."

"İşini hakkıyla yapan bir işçiye benzer."

"Yakın arkadaşına benzer, çünkü stresini atarsın."

"Kitaba benzer, kitap herkese farklı anlam katar."

"Ata benzer, at asaletlidir, saygındır."

"Kılavuza benzer, toplumu şekillendirir."

"Atatürk'e benzer, iyi bir liderlik özelliği gösterip inisiyatif alır."

"Bitter çikolataya benzer, çünkü mutluluk kaynağıdır."

"Kardelene benzer karda açar."

"Ağaca benzer, kolay devrilmez."

"Yunan heykeline benzer, estetik ve anlamlıdır."

"Rehberine benzer, çünkü doğru sözlüdür."

"Kavrama benzer, birçok insana değer katar."

"Ateşe benzer, ateşin sürekli beslenmesi gerekir."

"Çölde güzel bir eve benzer, çünkü mucizedir."

"Yeni çiçek açmış ağaca benzer, çünkü aslında yeni çiçeklenmiş gibi görünse de içinde tohum taşıyor. Onunla insana faydalı hale geliyor."

"Eğitilmiş bir çiftçiye benzer, öğrencilerine su ve bilgi verir."

"Kitaba benzer, derin anlamlar taşır, herkes kendinde olanı görür."

"Deniz fenerine benzer, fırtınalara karşı dik durur ve çalışmalarını sürdürür."

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Akademisyenlerin saygınlıkları hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çok boyutlu bir konu olup, akademik özgürlük, kurumsal yapı, toplumsal algı ve kişisel nitelikler gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Akademik saygınlık, bireyin akademik üretkenliği kadar özgürlük, etik sorumluluk ve toplumsal katkıyla da şekillenen karmaşık bir yapıdır. Gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde bu kavramın çok boyutlu olarak ele alınması, yükseköğretim politikalarının geliştirilmesinde önemli rol oynayacaktır.

Mesleğini saygın olarak değerlendirmeyen bir akademisyenin verimliliği, iş doyumunu vb. konularda olumsuzluklar yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısından fazlasının (n=20) akademisyenliği saygın bir meslek olarak görmemelerine rağmen, büyük çoğunluğunun (n=30) başa dönüp seçme durumunda kalsalardı yeniden akademisyenlik mesleğini seçeceğini ifade etmeleri çalışmanın ilginç sonuçlarından birisidir. Bu durumun önemli nedenlerinden birisi akademisyenliğin güç elde edilen bir meslek olması olabilir. Diğer yandan ülkemizin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullarda ve belli bir yaştan sonra yeni bir meslek edinmenin güçlüğü akademisyenleri bu değerlendirmeye yöneltmiş olabilir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, eğitim fakültesinde görev yapan akademisyenlerin önemli bir bölümünün akademisyenliği "saygın" bir meslek olarak görmemesine rağmen, fırsatları olsa yeniden aynı mesleği seçebileceklerini ortaya koymaktadır. Bu çelişkili görünen durum, bir yandan akademisyenliğin zor kazanılan, yüksek seçiciliği olan ve alternatiflerinin sınırlı olduğu bir kariyer alanı olmasına, diğer yandan ise mevcut sosyo-ekonomik koşullarda meslek değiştirmenin güçlüğüne işaret etmektedir. Benzer biçimde, ulusal ve uluslararası alanyazında akademik mesleğin bir taraftan yüksek statü ve sembolik sermaye taşıdığı, diğer taraftan çalışma koşulları, ücretler ve politik baskılar nedeniyle bu statünün aşındığı vurgulanmaktadır (Altbach & Salmi, 2011; Altbach, 2015; Neville, 2012; Dahal, 2022).

Araştırma bulguları, akademisyen saygınlığının hem akademisyenler hem de öğrenciler açısından güçlü biçimde "kişilik özellikleri" ve "mesleki yeterlik" etrafında tanımlandığını göstermiştir. Akademisyenler, saygın bir akademisyen denildiğinde öncelikle adil, anlayışlı, dürüst ve tarafsız olma

gibi etik ve insani özellikleri; ardından bilimsel düşünme, alanda yetkinlik ve meslek etiğine bağlılık gibi mesleki özellikleri öne çıkarmıştır. Bu bulgu, mesleklerin saygınlığında kişisel nitelikler, özlük hakları, sosyal imkânlar ve ekonomik kazancın birlikte rol oynadığını belirten çalışmalarla örtüşmektedir (Andersen & Van de Werfhorst, 2010; Erzen & Epçaçan, 2018; Czeranowska, 2016, akt. *Atmaca*, 2020; Toprakçı ve Doğan, 2022). Öğrencilerin ise kişilik boyutunda “adil olma”yı açık bir biçimde merkezileştirmesi, yükseköğretim bağlamında akademik etkileşimin yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmadığını, adalet algısının öğrenci gözünde saygınlığın temel belirleyicilerinden biri olduğunu göstermektedir.

Olumsuz saygınlık belirleyicileri açısından, akademisyenlerin en sık vurguladığı özellikler “politik görüşünü yansıtmama” ve “adaletsizlik” olurken; öğrenciler “özensiz giyim tarzı” ve “adil/objektif olmama” unsurlarına odaklanmıştır. Bu durum, akademisyenlik mesleğinin Türkiye bağlamında yalnızca bilimsel otorite ile değil, aynı zamanda sembolik ve görünür temsil ile de ilişkilendirildiğini göstermektedir. Öğrencilerin giyim-kuşamı saygınlıkla ilişkilendirmesi, mesleğin toplumsal prestij göstergeleri arasında profesyonel görünüşün önemli bir göstergesi olduğunu düşündürmektedir. Alanyazında iş prestijinin, bireyin kendini değerli hissetmesi, performansı ve yaşam doyumu ile yakından bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır (Urgan & Ak, 2022). Bu çalışmanın bulguları, söz konusu prestijin yalnızca akademik performansla değil, aynı zamanda görünür davranış repertuarı ve temsiliyetle de şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın önemli bulgularından biri, akademisyenlerin saygınlığını etkileyen etmenlerin değerlendirilmesinde, akademisyenlerin “çalışma koşulları” ve “ekonomik yetersizlikleri”, öğrencilerin ise daha çok “akademisyen davranışları”nı öne çıkarmasıdır. Akademisyenler maddi gelirlerin yetersizliği, liyakatten uzak yükseltme süreçleri, torpil ve kayırmacılık ile politik baskıların saygınlığı aşındırdığını belirtirken; öğrenciler daha çok akademisyenin öğrenciye değer verme, öğrenci dostu olma, selam verme ve samimiyet gibi mikro düzey etkileşimlere vurgu yapmıştır. Bu bulgu, akademik personelin refahına ilişkin araştırmalarla da uyumludur; ağır iş yükü, sınırlı kaynaklar ve yetersiz destek koşullarının tükenmişliğe, stres artışına ve motivasyon kaybına yol açtığı ifade edilmektedir (Dlamini & Dlamini, 2024; Daweti vd., 2024). Çalışma koşullarının yetersizliği, akademisyenlerin kendi mesleklerine yönelik saygınlık algısını zayıflatmakta; bu durum dolaylı olarak öğrenciye yansıyan tutum ve davranışları da olumsuz etkileyebilmektedir.

Türkiye’de özellikle son yıllarda akademisyenlerin çalışma koşullarının ve ekonomik olanaklarının büyük erozyon yaşadığı bir gerçektir. Özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik krizle beraber bütün sabit gelirlielerde olduğu akademisyenler de ciddi bir yoksullaşma süreci yaşamaktadır. Bugün akademisyenlerin büyük kısmı yoksulluk sınırının altında bir ücretle çalışmaktadır. Bu durum özel (vakıf) üniversitelerde çok daha ciddi boyutlarda yaşanmakta ve bu yoksullaşmaya bir prekarizasyon süreci eşlik etmektedir.

Diğer yandan özellikle son yıllarda Türkiye’de akademisyenliğin saygınlığını aşındıran önemli nedenlerden birisi de üniversitelerin, YÖK’ün yapısı ve işleyişidir. Bugün üniversitelerin özerkliklerinden söz etmek olanaksızdır. Bu duruma yol açan önemli uygulamalardan birisi; rektörlerin yakın zamana kadar akademisyenler tarafından sembolik de olsa yapılan bir seçimle belirlenmesi uygulamasının yerine bu gün atama ile iş başına gelmesidir. Eskiden öğretim üyeleri rektör seçerken akademi(syen)nin etik değerlerini ve saygınlığını arttırmayı vaad eden, yüzü akademisyenlere ve akademiye dönük ve onlara karşı sorumluluk duyanları seçerken bugün yönünü iktidara dönmüş olanlar atanmaktadır. Atama biçimleri açısından bakıldığında rektörlerin tamamı kayyım statüsündedir. Bu durum akademisyenliğin saygınlığını aşındıran bir uygulamadır. Bulgular, akademik saygınlığın yalnızca bireysel üretkenlik ve etik davranışla değil, aynı zamanda yükseköğretim sisteminin örgütsel ve yapısal özellikleriyle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Akademik sahtekârlık, liyakatten uzak yükseltme süreçleri, politik baskılar ve hızlı fakat niteliksiz yayın üretimi gibi unsurlar, alanyazında da akademik saygınlığı zedeleyen başlıca faktörler arasında sayılmaktadır

(Nadirkhanlou vd., 2012; Anzilago vd., 2023; Khosa vd., 2023). Bu çalışma, katılımcı ifadeleri üzerinden, "niteliksiz fakat sayıca fazla yayın" vurgusuyla, nicelik odaklı performans baskısının akademik değeri gölgeleyerek saygınlığı zedeleyebileceğine işaret etmektedir. Benzer biçimde, yükseköğretimin piyasalaşması ve özelleşmesi, dünya genelinde akademik personelin statüsünü ve çalışma koşullarını olumsuz etkilemekte; bu da akademik kimlik ve saygınlık üzerinde baskı oluşturmaktadır (Altbach, 2015; Hladchenko & Westerheijden, 2017).

Öğrencilerin metaforik algıları, akademisyeni "ışık kaynağı", "kitap", "çınar ağacı", "deniz feneri" gibi metaforlarla betimleyerek, rol model olma, rehberlik, süreklilik, koruyuculuk ve bilgiye erişim gibi boyutları öne çıkarmaktadır. Akademisyen metaforları da benzer biçimde "güneş", "mum", "bilge", "çınar", "deniz feneri" gibi metaforlarla bilgilendirici, yol gösterici, süreklilik arz eden ve aynı zamanda kırılğan bir konumda bulunan bir figürü işaret etmektedir. Bu bulgu, akademik kimliğin yalnızca "uzmanlık" değil, aynı zamanda "rehberlik ve örnek olma" boyutlarını da içerdiğini vurgulayan çalışmaları destekler niteliktedir (Kreber & Mhina, 2005; Moore & Hofman, 1988). Öğrenci ve akademisyen metaforları birlikte ele alındığında, akademisyenliğin hem yüksek beklentilere maruz kalan, hem de sistemsel baskılar nedeniyle kırılğanlaşan bir meslek olarak algılandığı söylenebilir.

Bulgular ayrıca, akademik saygınlığın üniversite ve program tercihleriyle de dolaylı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir. Çatı vd. (2016), Bardakçı (2019), Erkuş vd. (2020) ve benzeri araştırmalar, öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihinde akademik saygınlığın, kurum imkânlarının, kampüs ve sosyal ortamın, istihdam olanaklarının ve akademik kadronun niteliğinin belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, akademisyenlerin saygınlığı yalnızca bir "mesleki itibar" meselesi değil; aynı zamanda üniversitelerin kurumsal itibarını, öğrenci tercihlerini ve dolayısıyla yükseköğretim sisteminin genel işleyişini etkileyen stratejik bir değişken olarak görülmelidir. Akademik saygınlığı zedeleyen unsurların ortadan kaldırılması, üniversitelerin ulusal ve uluslararası düzeydeki rekabet gücünü ve çekiciliğini de artıracaktır.

Akademik saygınlık, yalnızca bilimsel başarılarla değil, aynı zamanda etik değerler, toplumsal sorumluluk ve özgür düşünce ile şekillenen çok boyutlu bir kavramdır. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar, bu saygınlığın çeşitli faktörlerle belirlendiğini ve pekiştirildiğini göstermektedir (Altbach, 2011; Bastedo & Bowman, 2010; Dee, Henkin & Holman, 2006; Kreber & Mhina, 2005; Maringe, 2006; Petersen, 2009; Sauder & Fine, 2008; Toprakçı ve Karataş, 2022). Bu bağlamda, akademik özgürlüklerin korunması, kurumsal desteklerin güçlendirilmesi ve toplumsal katkıların artırılması, akademik saygınlığın sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Son olarak, bu çalışmanın Türkiye bağlamında eğitim fakültesi akademisyen ve öğrencileriyle sınırlı olduğunu vurgulamak gerekir. Farklı fakültelerde, farklı disiplinlerde ve farklı üniversite türlerinde (devlet, vakıf, bölgesel, araştırma üniversitesi vb.) yürütülecek benzer çalışmalar, akademik saygınlığın kurumsal kültür, bölgesel koşullar ve disiplinler kimliklerle nasıl etkileşim içinde olduğuna dair daha kapsamlı bir resim sağlayacaktır. Nitel ve nicel desenlerin bir arada kullanıldığı karma yöntemli araştırmalar, saygınlığı etkileyen değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin daha net biçimde ortaya konmasına katkı sunabilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları, eğitim fakültesi bağlamında akademik saygınlığın çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve hem bireysel (kişilik, mesleki yeterlik, etik duruş, davranış örüntüleri) hem de yapısal (çalışma koşulları, ekonomik olanaklar, liyakat, politik baskılar, kurumsal kültür) değişkenler tarafından şekillendirildiğini ortaya koymuştur. Akademisyenlerin önemli bir kısmı mesleklerini saygın bulmamakla birlikte, hem mesleğin zor kazanılan niteliği hem de alternatiflerin sınırlılığı nedeniyle akademisyenliği yeniden tercih edebileceklerini belirtmiş; bu da mesleki saygınlık algısının, ekonomik ve yapısal koşullarla iç içe geçmiş çelişkili bir yapı arz ettiğini göstermiştir.

Hem akademisyenler hem de öğrenciler için saygın bir akademisyeni tanımlayan temel unsur "adalet"tir. Akademisyenler, adalet ve tarafsızlıkla birlikte dürüstlük, etik duyarlılık ve alan uzmanlığını; öğrenciler ise adaletle birlikte öğrenciye değer verme, etkili ders işleme ve öğrenciyle kurulan saygılı iletişimi saygınlığın merkezine yerleştirmiştir. Akademisyenlerin politik görüşlerini yansıtmaması, adaletsizlik, öğrenciyi küçümseme, niteliksiz fakat sayıca çok yayın yapma, liyakatsiz yükseltme süreçleri ve özensiz giyim gibi unsurlar ise saygınlığı zedeleyen başlıca faktörler olarak öne çıkmaktadır.

Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, akademik saygınlığın sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir. Maddi gelirlerin yetersizliği, ağır iş yükü, araştırma desteğinin sınırlılığı, siyasi baskı ve kayırmacılık gibi unsurlar, akademisyenlerin mesleki motivasyonunu düşürmekte ve kendilerine ve mesleklerine yönelik saygınlık algılarını olumsuz etkilemektedir (Altbach, 2015; Dlamini & Dlamini, 2024; Daweti vd., 2024). Bu durum, dolaylı olarak öğrencilerle kurulan ilişkileri, eğitim-öğretim süreçlerinin kalitesini ve üniversitelerin kurumsal itibarını da etkilemektedir.

Üniversite ve bölüm tercihinde akademik saygınlığın önemli bir faktör olduğu yönündeki bulgular (Çatı vd., 2016; Bardakçı, 2019; Erkuş vd., 2020) göz önünde bulundurulduğunda, akademisyenlerin saygınlığını güçlendirmeye dönük politikaların yalnızca bireysel değil, kurumsal ve sistem düzeyinde de ele alınması gerekmektedir. Bu çerçevede, akademik özgürlüklerin güvence altına alınması, liyakat temelli atama ve yükseltme süreçlerinin işletilmesi, etik ihlallerle etkin biçimde mücadele edilmesi ve akademik üretkenliğin yalnızca nicel göstergelerle değil nitelik ve toplumsal katkı boyutlarıyla da değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Öneriler:

- Akademisyenlerin çalışma koşulları iyileştirilmeli; fiziksel çalışma ortamları, araştırma altyapısı ve proje destekleri güçlendirilmeli; ekonomik haklar, mesleğin emek ve sorumluluk düzeyini yansıtacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Atama ve yükseltme süreçleri, torpil ve kayırmacılığı dışlayacak biçimde şeffaf, denetlenebilir ve liyakat temelli ölçütlerle yapılandırılmalı; sayıca fazla ancak nitelik bakımından zayıf yayınları teşvik eden performans anlayışı yerine, nitelik ve toplumsal katkıyı merkeze alan bir değerlendirme sistemi geliştirilmelidir.
- Doktora programlarına, akademisyen-öğrenci ilişkileri, iletişim becerileri, sınıf yönetimi, etik ve akademik dürüstlük gibi içerikleri taşıyan zorunlu dersler eklenmeli; bu derslerde hem kurumsal bilgi hem de uygulamalı etkinliklere yer verilmelidir.
- Üniversitelerin akreditasyon ve kalite güvence süreçlerinde, yalnızca belge ve nicel göstergelere dayalı değerlendirmeler yerine, akademisyenlerin çalışma koşullarını, mesleki gelişim olanaklarını ve akademik özgürlüklerini merkeze alan niteliksel göstergeler kullanılmalıdır.
- Akademik dürüstlük ve etik dışı davranışlarla mücadele için kurumsal politikalar güçlendirilmeli; intihal, akademik hırsızlık, sahte veya niteliksiz yayın üretimi gibi uygulamalara karşı caydırıcı ve tutarlı yaptırımlar uygulanmalıdır.
- Akademisyenlerin toplumsal sorunlara duyarlı, toplumla etkileşim içinde ve toplumsal katkı odaklı çalışmalar yürütmeleri teşvik edilmeli; böylece akademik saygınlığın yalnızca akademi içi göstergelerle değil, toplumsal güven ve fayda ile de pekişmesi sağlanmalıdır.
- Bu çalışma eğitim fakültesi ile sınırlı olduğundan, farklı fakültelerde, farklı bölge ve üniversite türlerinde benzer araştırmalar yürütülerek akademik saygınlığın bağlamsal farklılıkları ortaya konmalıdır. Karma yöntemli tasarımlar aracılığıyla, saygınlığı etkileyen değişkenler arasındaki ilişkiler daha ayrıntılı biçimde incelenebilir.

Sonuç olarak, akademik saygınlık, bireysel nitelikler ile yapısal koşulların kesişiminde inşa edilen, yükseköğretimin niteliğini ve üniversitelerin kurumsal itibarını doğrudan etkileyen stratejik bir alandır. Bu nedenle, hem politika yapıcılarının hem de üniversite yöneticilerinin, akademisyenlerin saygınlığını güçlendirmeyi yalnızca meslek grubuna dönük bir iyileştirme değil, yükseköğretim sisteminin sürdürülebilirliğine yönelik temel bir yatırım olarak görmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Aksu, M. Demir, C. E. Daloğlu, A. Yıldırım, S. ve Kiraz, E. (2010). Who are the future teachers in Turkey? Characteristics of entering students teachers. *International Journal of Educational Development*, 30, 91-101. <https://users.metu.edu.tr/soner/InternationalJournals/2.pdf>
- Altbach, P. G. & Salmi, J. (2011). *The road to academic excellence: the making of world-class research universities*. World Bank Publications.
- Altbach, P. (2015). The Deteriorating Guru: The Crisis of the Professoriate. *International Higher Education*, 36. <https://doi.org/10.6017/ihe.2004.36.7426>
- Andersen, R. & Van de Werfhorst, H.G. 2010. Education and occupational status in 14 countries: The role of educational institutions and labour market coordination. *British Journal of Sociology*, 61(2), 336-355. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2010.01315.x>
- Anker, R., Chernyshev, I., Egger, P., Mehran, F. & Ritter, J. A. (2003). Measuring decentwork with statistical indicators. *International Labour Review*, 142(2), 147-178.
- Anzilago, M., Daciê, F. do P. & Giustina, K. A. D. (2023). Ethical behavior in the work environment and its effects on academic misconduct. *Revista Ambiente Contábil - Universidade Federal Do Rio Grande Do Norte - ISSN 2176-9036*, 15(2). <https://doi.org/10.21680/2176-9036.2023v15n2id33076>
- Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin toplumsal saygınlık ve imajlarına olumsuz etki eden faktörlerin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 152-167. DOI: [10.33308/26674874.2020341165](https://doi.org/10.33308/26674874.2020341165).
- Ayalon H. (2003), Women and men go to university: mathematical background and gender differences in choice of field in higher education, *Sex Roles*, 48(5-6), 277-290.
- Bardakçı, S. (2019). Öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 356-373. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.615244>
- Bastedo, M. N. & Bowman, N. A. (2010). U.S. news & world report college rankings: Modeling institutional effects on organizational reputation. *American Journal of Education*, 116(2), 163-183.
- Briggs S. & Wilson A. (2007) Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1); s.57-72.
- Creswell, J. W. (2021). *Qualitative research methods: Qualitative research and research design according to five approaches* (S. B. Demir & M. Bütün, Ed.). Siyasal Kitabevi. (2013)
- Çatı, K., İftar, E., & Özcan, H. (2016). Üniversite tercihlerine etki eden faktörlerin incelenmesi: Türkiye genelinde bir alan araştırması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6, 163-177.
- Dahal, A. (2022). Assessing Professors' Prestige, Reasons behind Declining Dignity: A Special Review of Nepalese Context. *Interdisciplinary Journal of Sociality Studies*, 2, 17-25. <https://doi.org/10.38140/ijss-2022.vol2.02>
- Dee, J. R., Henkin, A. B. & Holman, F. A. (2006). Organizational change and secondary school teachers' morale, job satisfaction and efficacy. *Journal of Educational Administration*, 44(1), 58-77.
- Dlamini, N. G., & Dlamini, N. D. (2024). Understanding the well-being challenges confronting academic staff in South African universities: a narrative review. *Discover Education*, 3(1). <https://doi.org/10.1007/s44217-024-00089-8>
- Daweti, B., Khumalo, N., & Edwige Ngo-Henha, P. (2024). The impact of working conditions on commitment of academic employees: A socio-affective perspective. *Problems and Perspectives in Management*, 22(1), 524-533. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(1\).2024.42](https://doi.org/10.21511/ppm.22(1).2024.42)
- Elsayed, A. (2022). Quality of the work environment and its relationship to job satisfaction of the academic staff of the faculties of social work. *Egyptian Journal of Social Work*, 14(1), 141-160. <https://doi.org/10.21608/ejsw.2022.113575.1154>

- Erdem, A. R. (2008). Öğretim üyesi akademisyen midir? Bilim adamı mıdır? *Akademik Dizayn Dergisi*, 2(2), 83-85.
- Erkuş, H. Oral, T. & Sever, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin bölüm tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (20) 261-275.
- Erzen, Z. & Epçaçan, C. (2018). Examination of teacher's respectability in society according to teacher's opinions. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 4(9), 331-345.
- Gürkan, T. (2018). Akademisyen olmak. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 440-446.
- Hammond, C. & Churchman, D. (2008). Sustaining academic life. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 9(3), 235-245. <https://doi.org/10.1108/14676370810885862>
- Hamurcu, M. Eren, T. (2019). Akademik teşvik tabanlı yeni bir performans değerlendirme önerisi ve uygulama. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*. 2(2). 82-100. <https://doi.org/10.32329/uad.596163>
- Hayat, K., Yaqub, K., Aslam, M. A. & Shabbir, M. S. (2022). Impact of societal and economic development on academic performance: A literature review. *iRASD Journal of Economics*, 4(1). <https://doi.org/10.52131/joe.2022.0401.0064>
- Hladchenko, M. & Westerheijden, D. F. (2017). Means-ends decoupling and academic identities in Ukrainian university after the Revolution of Dignity. *European Journal of Higher Education*, 8(2), 152-167. <https://doi.org/10.1080/21568235.2017.1370384>
- Joseph M. ve Joseph B. (2000), Indonesian students' perceptions of choice criteria in the selection of a tertiary institution: strategic implications. *International Journal of Educational Management*, 14(1), 40-44.
- Khosa, A., Burch, S., & Ozdil, E. (2023). Casual accounting academics' sense of dignity and inclusion in the workplace. *Issues in Accounting Education*, 38(1), 87-108. <https://doi.org/10.2308/issues-2021-112>
- Kreber, C. & Mhina, C. (2005). Academic identities and the challenge of teaching excellence. *Studies in Higher Education*, 30(5), 597-612.
- Lucas, K., Manikas, A. S., Mattingly, E. S., & Crider, C. J. (2017). Engaging and misbehaving: How dignity affects employee work behaviors. *Organization Studies*, 38(11), 1505-1527.
- Maringe, F. (2006). University and course choice: Implications for positioning, recruitment and marketing. *International Journal of Educational Management*, 20(6), 466-479.
- Moore, M. & Hofman, J. E. (1988). Professional identity in institutions of higher-learning in Israel. *Higher Education*, 17(1), 69-79.
- Nadirkhanlou, S., Pourezat, A. A., Gholipour, A. & Zehtabi, M. (2012). *Requirements of knowledge commercialization in universities and academic entrepreneurship*. In Innovation through Knowledge Transfer 2012 (pp. 179-194). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Nazir, M. S. & Afza, T. (2009). Impact of aggressive working capital management policy on firms' profitability. *IUP Journal of Applied Finance*, 15(8).
- Neville, L. (2012). Do economic equality and generalized trust inhibit academic dishonesty? Evidence from state-level search-engine queries. *Psychological Science*, 23(4), 339-345 <https://doi.org/10.1177/0956797611435980>
- Öztürk, N. (2008). Akademik kimlik ve etik. *Akademik Dizayn Dergisi*, 2(2), 47-56.
- Petersen, M. A. (2009). Estimating standard errors in finance panel data sets: Comparing approaches. *Review of Financial Studies*, 22(1), 435-480.
- Pincus, H. S., & Schmelkin, L. P. (2003). Faculty perceptions of academic dishonesty: A multidimensional scaling analysis. *The Journal of Higher Education*, 74(2), 196-209.
- Sauder, M. & Fine, G. A. (2008). Arbiters, entrepreneurs, and the shaping of business school reputations. *Sociological Forum*, 23(4), 699-723.
- Sertel, G. (2019). *Yönetici ve öğretmenlerin kendin kendini sabotaj düzeyleri ile okullardaki örgütsel iklim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Teichler, U., Arimoto, A. & Cummings, W. K. (2013). *The changing academic profession: major findings of a comparative survey*. Dordrecht: Springer Science and Business Media.
- Tekeli, İ. (2002). Sosyal araştırma ile politika oluşturma bağının kurulması üzerine. *İTÜ Dergisi*. 1(1).

Toprakçı, E. ve Karataş, H. (2022). *Dünyada ve Türkiye’de etik kurulun işleyişi*, 6th International Education and Innovative Sciences Congress (November 24-25, 2022 / Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Full Text Book (ISBN: 978-625-7898-69-0), Iksad Publishing House, ss. 1373-1379.

Erişim1: https://www.24kasim.org/_files/ugd/614b1f_03ae80ecc35d46e882e931f11d783b9b.pdf

Erişim2: <https://www.erdalToprakci.com.tr/wp-content/uploads/2022/12/tekbildiri-et-hk.pdf>

Toprakçı, E. ve Doğan, M. (2022). *Türkiye’deki bilimsel araştırmalarda etik kurul sürecinin incelenmesi*, Karadeniz 11th International Conference on Social sciences, Date – Place December 17- 18, 2022 Rize-Türkiye, Proceeding Book, Academy Global Publishing House, Isbn: 978-605-72197-8-7, 1090-1098.

Erişim1: https://www.karadenizkongresi.org/_files/ugd/797a84_fb240396f97a4dbaa07460c5ba3f9580.pdf

Erişim2: <https://www.erdalToprakci.com.tr/wp-content/uploads/2022/12/tek-bildiriet-md.pdf>

Tösten, R. & Tayanç, M. (2024). Kültür inşasında mekân olarak modernist okul tarzına yönelik bir eleştiri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(89), 407-418. <https://doi.org/10.17755/esosder.1353778>

Urgan, S. & Ak, M. (2022). İş saygınlığının iş performansı ve yaşam tatminine etkisine yönelik akademisyenler üzerinde bir araştırma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 7(18), 285–297. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1088260>

YÖK (2007). *Türkiye’nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Conflict of Interest Declaration: The authors declare no potential conflicts of interest related to the research, authorship and/or publication of this article.

Finansman Bilgileri: Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Funding Information: The authors have not received any financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Etik Kurul Kararı: Çalışmanın yazarları olarak, özgün bir çalışma üretildiğini; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davranıldığını; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterildiğini ve bu kaynaklara kaynakçada yer verildiğini; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapılmadığını, çalışmanın Committee on Publication Ethics (COPE)' in tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet edildiğini beyan ederiz. Araştırmanın etik kurul izni İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan alınmış olup, 15.02.2024 tarih ve 2024/02/30 sayılı yazı ile alınmıştır.

Ethics Declaration: For this research, ethical permission was obtained from the decisions of İnönü University, Ethics Board dated 15.02.2024 and numbered 2024/02/30. We, as the authors of the study, have produced an original study; the preparation, data collection, analysis and that the principles and rules of scientific ethics have been complied with at all stages, including the presentation of information; this all data and information obtained within the scope of the study are cited and these sources are included in the bibliography that no changes have been made to the data used, that the study was conducted in accordance with the Committee on Publication Ethics (COPE) and declare that ethical duties and responsibilities are respected.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Araştırmanın probleminin alanyazın içindeki pozisyonu oluşturulurken kaynak taraması ile ilgili olarak "Gemini" adlı yapay zekâdan yararlanılmıştır.

Declaration of Use of Artificial Intelligence: When establishing the research problem's position within the literature, the artificial intelligence system named "Gemini" was utilized for the literature review.